

RAST

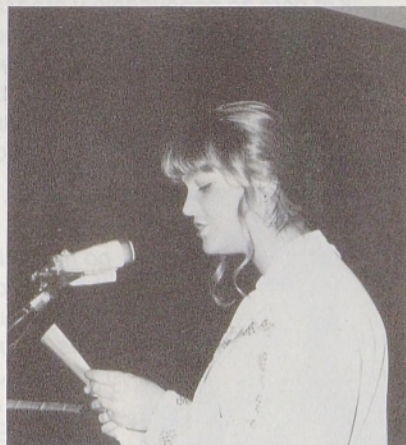
Vse najboljše, Slovenija

Minilo je že eno leto, odkar smo praznovali tako dolgo pričakovano in težko doseženo osamosvojitve Slovenije. Če se spominjamo lanskih dogodkov, nam pridejo na misel takratni brezbržnost in hladnokrvnost večine svetovnih držav, negotovost Italije, naš osebni strah, napetost, pričakovanje in nazadnje še veselje, ko se je končno Slovenija osamosvojila.

Upala bi si reči, da smo v teku enega leta zamejski Slovenci skoraj popolnoma pozabili na tragične dogodke, ki so se dogajali onstran meje. Krvave bitke, žrtve, pogum naroda, ki se je boril za svobodo... vse to se nam zdi že zgodovina, kakor, da bi nam jo pripovedovali naši starši. Sploh se nam ne zdi res, da smo na lastni koži izkusili ta važen dogodek. Zakaj pa gre vse tako mimo nas? Razlog je tudi ta, da mladi zelo ravnodušno sprejemamo novo-

sti, celo važne in velike spremembe evropske politične scene.

Lani smo ob tem času vsi upali, da se bo Slovenija kmalu postavila na lastne čvrste čeprav mlade noge. Letos pa lahko naredimo precej obširen obračun enoletnega mednarodnega življenja nove države. Že v prvih mesecih po osamosvojitvi je z Avstrijo, Nemčijo in Italijo navezala stike, ki se uspešno razvijajo. To je privedlo do boljše povezanosti med državami in bo v prihodnosti povzročilo še boljše rezultate na vseh področjih od gospodarsko-industrijskega do kulturnega. Tudi v odnosih do drugih držav se je zelo odprla, tako da postaja vedno bolj kompetitivna. Seveda ima pred seboj še dolgo pot, a so že vidni zametki takega ustroja, ki daje mladim mnogo možnosti na univerzitetnem in delovnem področju.

Predsednica SKK Nataša Zubalič

S ponosom, a brez ponašanja lahko poudarim, da smo tudi mi, čeprav nas je malo in ne živimo v republiki Sloveniji, bili v moralno pomoč novi državi, saj smo ji skušali z zborovanji, nabirkami in pisano besedo stati ob strani v prvih, včasih hudih trenutkih. Že dolgo časa smo namreč v srcih čutili željo, da se Slovenija osamosvoji. Ko je do tega prišlo, smo začutili, da moramo tudi sami, pa čeprav malenkostno pripomoči k temu, da se sanje generacij in generacij zavednih Slovencev ne zrušijo v prah.

Vojni konflikt, ki je trajal deset dni, se nam je zdel zelo krut. Zdaj pa, ko ga primerjamo z vojno med narodi bivše Jugoslavije, se zavedamo, da smo se za las izognili tragediji. Slovenci imamo srečo, saj smo v zelo kratkem času dosegli mir in svobodo. Naši sosedi pa nimajo te sreče, saj se že dolgo časa pogajajo za mir. Ne zavedajo pa se, da bo ves trud zaman, ker brez svobode, za katero se ti narodi borijo, tudi miru ne more biti.

Upamo, da se bojo te vojne grozote kmalu končale, Sloveniji pa, ki je mir že dosegla, želimo polno uspehov na svetovnem prizorišču.

Nataša Zubalič

(pozdravni govor na Slovenija Party)

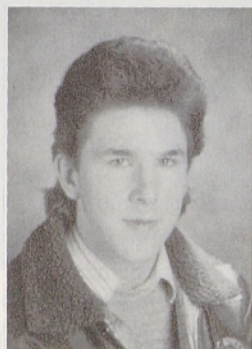

Med prireditvijo "Slovenija party"

Po enem letu

Točno pred enim letom smo se mladi, ki že več let sodelujemo pri urejanju Rasti, odločili, da bomo poskusili zadati novega zagona tej mladinski prilogi. Upala bi si trditi, da so bili rezultati tega našega prizadevanja precej pomembni in spodbujajoči. Rast je dobila novo glavo, ki jo je izdelal **Stefan Pahor**, pridobila je nove sodelavce in nove rubrike, ki so obravnavale razne teme, od aktualnih do socialnih in znanstvenih. Ponosni smo, da nam je v minulem letu uspelo iziti kar šestkrat na osmih straneh.

Kot sem že napovedala v predzadnji številki Rasti, se oblika in vsebina našega časopiska še vedno stalno spreminjata. Tako smo v božični številki objavili še zadnji del razprave z naslovom Novomeška pomlad in Marij Kogoj. Avtorici razprave, **Martini Ozbič**, ki je pripomogla, da je tudi Rast prispevala svoj delež k počastitvi spomina velikega slovenskega umetnika, se zahvaljujemo za njeno sodelovanje.

*Ko se poslavljamo od Martine, izrekamo istočasno dobrodošlico **Martinu Maverju**, ki je od novembra meseca novi urednik rubrike Klub, in ki zvesto poroča o delovanju Slovenskega kulturnega kluba. Martin ima 18 let, stanuje v Trstu, letos je maturant znanstvenega liceja France Prešeren. Je zelo dinamičen in aktiven fant, saj se ukvarja s celo vrsto izvenšolskih dejavnosti: je odbornik Slovenskega kulturnega kluba, aktiven član Slovenske zamejske skavtske organizacije, poje pri fantovski skupini Vesele pomladi, pri športnem društvu Sloga igra odbojko.*

Zato da bi Martina še malo bolje predstavili našim bralcem, smo ga prosili, naj nam pove, kakšno je njegovo osebno mnenje o mladini in še posebej o njenem odnosu do kulture, torej o tematiki, ki bo prav gotovo prisotna v njegovih člankih, saj je SKK kulturni klub za mlade.

Kaj po tvoje zanima mlade?

Sklepam, da mi je bilo to vprašanje postavljeno predvsem zato, ker bi radi razumeli, zakaj v Slovenski kulturni klub zahaja redno le okrog trideset obiskovalcev. Če se torej v svojem odgovoru omejim predvsem na ta pojav, mislim, da ga lahko razložim tako: mladina si na soboto zvečer (torej na dan, ko SKK organizira srečanja) želi predvsem zabave in razvedrila. S tega vidika se mi zdi že samo ime, namreč "kulturni" klub, za mlade malo vabljivo. Ker pa se tako imenuje in je eden njegovih osnovnih ciljev kulturno osveščanje, je pa tudi razumljivo, da ne more sloneti vsako srečanje le na zabavi.

Če gledam bolj splošno, pa se mi zdi, da se današnja mladina v glavnem dolgočasi. Zgleda, da je še edina privlačna zabava diskoteka. Seveda to ne velja za vse, teh ugotovitev ne morem posploševati.

Kakšen odnos imajo po tvoje mladi do kulture?

Prvi odgovor, ki mi ob tem vprašanju pride na misel, je: zaničevalen. Vendar pa to ne velja za vse, če bi to trdil, bi bil krivičen, dosti mladih se tudi aktivno ukvarja z raznimi kulturnimi dejavnostmi. Odnos širše mase pa je približno tak. Velja pa tudi omeniti, da je Trst s kulturnimi prireditvami precej reven. Res je sicer, da je na prvih mestih v Italiji po številu gledaliških abonementov, kadar pa se podam z mladinskim abonmajem v slovensko gledališče, imam vtis, da okrog mene ni prav velikega zanimanja za kulturo. Morda pa je to le moj vtis in sem v svojih ocenah preveč črnogled.

Breda Susič

KLUB

SKK v novem letu

Po božičnih in novoletnih praznikih je Slovenski kulturni klub začel ponovno delovati s polno paro.

Za kroniko beležimo januarске prireditve:

– v soboto, 9. januarja, sta Niko Tul in Fabrizio Polojaz z dijapozitivi prikazali svoje potovanje na Irsko;

– 16. januarja so ob prvi obletnici praznovanja samostojne slovenske države pripravili "Slovenija party", ki so ga oblikovali člani gledališkega krožka SKK in kvartet Nomos, govornik pa je bil pisatelj Boris Pahor;

– 23. januarja je bil filmski večer, ki ga je uvedla prof. Licia Roth;

– zadnjo soboto v januarju pa je Tomaž Susič predaval o svojem potovanju po Friziji.

Srečanja v SKK so vsako soboto ob 18.30.

Cerkveni pevski zbor Sv. Jernej iz Opčin vabi 28. februarja na praznik slovenske kulture v Finžgarjevem domu na Opčinah.

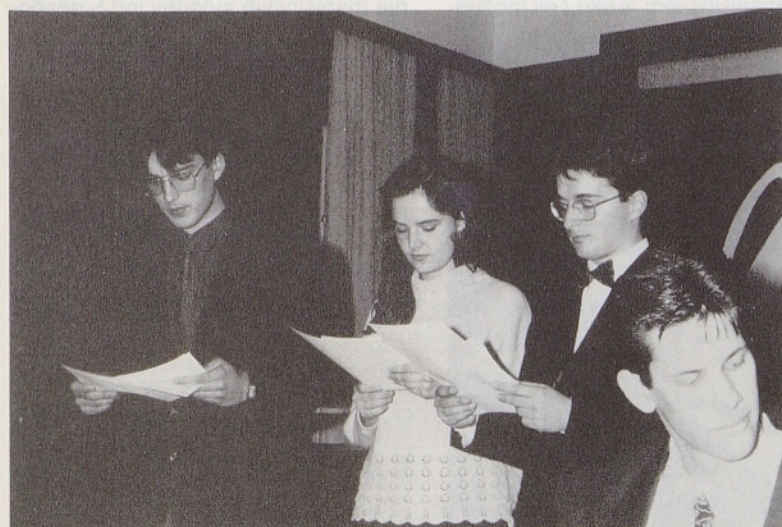
Sodelovali bodo pevski zbor župnije Videm-Dobropolje, gledališka skupina Tamara Petaros in domači pevski zbor.

RAST, mladinska priloga Mladike. Pripravlja uredniški odbor mladih. Pri tej številki so sodelovali: Nataša Zubalič, Martin in Andrej Maver, Breda Susič, Andrej in Neva Zaghet, Vida Valenčič, Peter Regent, Kristina Martelanc, Elizabeta Cijak in Alenka Spetič.

Tisk Graphart, Trst, januar 1993.

Drevored G. D'Annunzio 27/E,

Tel.040/772151

Breda Susič in Štefan Pahor napovedujeta posamezne točke kulturnega spreda "Slovenija party" (zgoraj); slavnostni govornik pisatelj Boris Pahor (v sredi); člani gledališkega krožka med nastopom (spodaj).

Psihozanimivosti

"Otrok, ki se počasi razvija, je v novih situacijah zelo previden in premišljeno ravna, je v življenjskih situacijah razsoden, zna čakati in se postopoma naveže na osebe; otrok s hitrim ritmom razvoja je negotov in ravnodušen, je spreten in bister, je zmeraj pripravljen ter se hitro prilagodi; otrok, ki je v razvoju neenakomeren, pa je včasih pretirano previden, včasih lahkomišeln, se odlikuje pred drugimi, ne zna čakati in si razdeliti čas ter se premočno naveže in težko loči." (Pedagogika I.)

Če človek naenkrat preneha z uživanjem alkohola, lahko zaide v tesnobno stanje.

Depresijo lahko povzroči globoko nezadovoljstvo; nekateri simptomi so pomanjkanje lakote, stalen glavobol in izguba volje do dela.

Nekateri ljudje so stalno aktivni in evforični, drugi pa so stalno žalostni in melanholični; vsakdo izmed nas se včasih nahaja v enem ali drugem stanju. Kdor je stalno žalosten, naj se zave, da lahko spremeni svoj položaj z voljo in vztrajnostjo.

Leni človek neprestano trpi, ker nima tistega, kar si želi; kajti preveč je len, da bi dosegel to, kar ga vznemirja.

Ko človek odrase, navadno zapusti določene želje in misli, ki jih je imel kot otrok; v vsakem izmed nas pa so prisotne nekatere značilnosti otroškega življenja.

"Duševni simptomi psihonevrotičnih stanj se največkrat pojavijo v raznih oblikah strahu, kakor so strah pred zaprtim prostorom (klastrofobija), strah iti čez trg ali ulico (agorafobija), strah pred živalmi (zoofobija) itd." (Pedagogika II.)

Andrej Zaghet

Evropska listina o regionalnih in jezikovnih manjšinah

Z združenju Evropo stopamo v novo zgodovinsko obdobje, obdobje, ki ne bo samo različno zaradi trgovskih preobrazb, temveč začetek resničnega ovrednotenja narodov in njihove kulture, torej ovrednotenje "različnosti" in ne težnja po uniformiranju kultur, kateri smo bili priča v prejšnjem desetletju.

Slovenska manjšina se na vseh področjih vsak dan ubada s kočljivim problemom odobritve pravičnega zaščitnega zakona. Žal se zapreke v krajevnih političnih krogih vedno večajo in je krajevna politična atmosfera še vedno bolj napeta. Podobna je tudi situacija drugih manjšinskih skupnosti po Evropi, katerim grozi asimilacija. K priznanju njihove identitete naj bi pripomogla nova listina o regionalnih in manjšinskih jezikih. V Strasburgu je enajst od skupno 27tih držav Evropskega sveta podpisalo listino za obrambo regionalnih in manjšinskih jezikov. Med temi je tudi Avstrija. Listino (European Charter of regional and minority languages) je junija letos odobrila Ministrski odbor Evropskega Sveta.

Ta pravni in politični dokument je zelo važen, saj je prvi, ki se ne ome-

juje na določene manjšine, temveč združuje večje število evropskih držav ter vključuje tudi države, ki niso članice Evropske skupnosti, kot so npr. vzhodnoevropske države. Listina je seveda še posebno važna za manjšine, ki se neutrudno bore za vsaj minimalno zakonsko zaščito.

Posebnost te "evropske" listine je dejstvo, da vključuje tudi "dodatno zaščito" za manjšine, saj predvideva tudi obvezno "poročilo" o izvedbi predvidene zaščite; poročilo naj bi bilo v začetku že takoj eno leto za odobritvijo listine, zatem pa naj bi ta poročila, naslovljena na Evropski Svet, prihajala s triletnim zaporedjem. Poročilo bi Evropski Svet pregledal in ocenil, kako posamezne države izvajajo določila.

Vsaka država, ki podpiše ta dokument, izbere tudi točno določeno število "opcij", to je: pri vsakem členu izbere zaščitno opcijo med tistimi, ki jih dokument navaja. Zaščitne opcije so navedene v upadajočem vrstnem redu: npr. pri členu, ki zadeva univerzitetno vzgojo, listina predvideva izbiro dveh opcij, to je: omogočanje izbire celotnega univerzitetnega študija v manjšinskem jeziku / ali možno-

st študija manjšinskega jezika kot predmet v univerzitetnem študiju. Seveda v primeru, da bi ta dokument prepuščal državam "prosto izbiro" pri izbiri teh opcij, bi države, kot so npr. Italija, Grčija, Španija, Francija – torej države, ki so manj naklonjene manjšinam – prav gotovo izbrale najmanj obvezujočo opcijo. To pa dokument preprečuje, saj točno določuje npr. obvezne, neobhodno potrebne zaščitne ukrepe in zatem določuje število "manj zaščitnih opcij".

Dokument vsebuje zaščitne člene na področju šolstva vseh stopenj (predvideva npr. obvezno kontrolo nad izvajanjem določil, ki naj bi izboljšala situacijo šolstva za manjšino), sodstva, javne uprave, medijev (država naj bi npr. obvezno skrbela za kreacijo audio-vizuelnih produktov v manjšinskem jeziku, primorana naj bi tudi bila strokovno usposabljati "medijske delavce"), kulture (država naj bi spodbujala prevajanje, priredbo filmskih izdelkov v manjšinskem jeziku itd. ter naj bi omogočila poznavanje npr. manjšinske literature tudi večinskemu narodu, to je: podpirala naj bi npr. prevajanje manjšinskih avtorjev ipd.), gospodarstva in družbenega življenja (pripadnikom manjšine naj bi bila npr. omogočena raba materinega jezika v bolnicah itd.).

Evropski "charter" o manjšinskih jezikih naj bi nam, pripadnikom etničnih manjšin v Evropi, omogočil mogoče dodatno "pravno ozadje", s katerim naj bi končno dosegli pravično zaščito.

Vida Valenčič

Tomaž Simčič predava o Irski

Naša sodelavka

KRISTINA MARTELANC

je decembra diplomirala na Visoki šoli za socialne delavce v Ljubljani. Iskreno ji čestitamo člani uredniškega odbora Rasti.

Náš novi sodelavec Peter Regent je študent prava na tržaški univerzi, a tudi znan plezalec in jadralni padalec.

Poslal je dva cikla pesmi: LJUBEZEN in ŽIVLJENJE. Danes objavljamo enega od obeh. Mislimo, da vam bo všeč!

Peter Regent ŽIVETI

Tu visoko...

Tu visoko,
v krempljih moje krilate ptice,
še enkrat zaupal bom
svetlo rdečemu večernemu nebu
... in samemu sebi!!!

Vzlet

Nekaj korakov teka proti robu prepada,
korakov,
v katere je vložena vsa moja moč,
volja do življenja in izkušnje.
Sedaj
gre zares!
Sedaj
odloča se o tem,
ali bom kot ptica zdrknil v zrak –
ali obležal daleč spodaj.
Krik z vrha.
Globina pred očmi.
Proti oblakom,
v modrini...
proti soncu...
v nove zarje...
zdaj letim!!! Letim!

Prijatelju

Veš, sedaj je čisto drugačen svet,
s katerega sva bila odšla tistega dne v steno.
Zdi se lepši;
gotovo je za naju zdaj bolj popoln.
Že prej sem te poznal,
a le sedaj
sem v tebi spoznal prijatelja, človeka in
junaka!

Ne verjemi...

Ne verjemi ljudem,
ki rekli ti bodo,
da je živeti lahko!

Ne verjemi ljudem,
ki rekli ti bodo,
da je razumeti lahko!
Ne verjemi ljudem,

ki rekli ti bodo,
da je ljubiti lahko!

In ne verjemi ljudem,
ki rekli ti bodo,
da je odločati v življenju
in o življenju lahko!

Ne verjemi jim...

Kletvica

Sovražim.
Sovražim vse tiste ljudi
brez duše,
ki kradli bi radi življenja.
Sovražim do kraja pretirane učenjake,
pretirane vojake,
pretirane ideologe in filozofe,
pretirane narodnjake,
manipulirane,
spolitizirane
in vse drugače ali podobno – izirane ljudi.

Sam...

Sam.
Sedaj si sam,
sam proti vsemu
in vsem!
Sam, tako globoko sam,
da niti strah te ni,
da za vsakim "dober dan"
si še vedno vse bolj sam
in še bolj sam.

Naprej...

Rad bi spal naprej,
rad bi si dejal,
kar počtvaj dalje,
a si ne upam,
ne smem.
Ker tudi ne morem,...
ker je vrh še daleč,...
ker je kava komaj zavrela,
ker je že jutro...

– Treba bo samo poskusiti,
znova poskusiti, za vsako ceno! –

ČIKOLE ČAKOLE

V Sloveniji so uvedli spet nove evidenčne tablice za avtomobile. Te bodo imele fosforescenten rob in pravijo, da bo prav to pripomoglo k varnosti voznikov. Zgleda, da so si jih kot prvi rezervirali politični voditelji. To je pač več kot nujno, ko pa hočejo vsi vprek voziti samo po sredini!! Leve ni več, desne ni več, prehitavanje pa je dovoljeno po levi in desni – z desne zmeraj z belogardisti, z leve pa s komunisti!

Pa je že bolje tu, pri nas. Kdor je levo, je krepko levo, kdor je na sredi, ima dovolj prostora, kdor je na desni, pa se s tem še ponaša.

Tržaški Slovenci pa sploh niti ne "vozimo". Trdno smo vkopani v svojih jarkih. Zato so res obsodbe vredni vsi razni poskusi "mešanja štren". Le kako bi se na prihodnje volitve peljali z istim avtobusom, če bodo potniki zahtevali zdaj levo, zdaj pa sredino?! Od takega cikcakanja nas bo še glava bolela in v želodcih se nam bo mešalo! Nikar!

Saj nekatere glava boli že samo zaradi nedolžnega novega Primorskega dnevnika! Za nekatere bralce je zdaj preveč "na desno", za druge je še vedno preveč na levo. Samo v nečem so si vsi edini: da še vedno ni dnevnik vseh Slovencev – in še posebno tukajšnjih Slovencev ne!

Slovenska mladina in odrasli (od 20. do 40. leta) iz Italije, Avstrije in Slovenije so vabljeni, da se udeležijo romanja-študijskega potovanja v Sve-to Deželo od 13. do 20. aprila 1993.

Podrobnejše infomacije nudi in prijave sprejema Zvone Štrubelj (tel. 040-211276).

Udeleženci bodo imeli skupno pravico na potovanje.

Ali zares "nima smisla"?

Smisel je temeljni vzgon življenja. Najti ga v sebi, pomeni golo bivanje narediti ustvarjalno in bogato. To pa je tudi ključ do sreče, zase in za ljudi, s katerimi se v življenju srečujemo.

Takšna je v zelo poenostavljeni obliki poslanica Viktorja Frankla, enega največjih živečih psihologov in psihoterapevtov. Na tej misli sloni logoterapija, ki jo njen utemeljitelj s preprostejšimi besedami opisuje kot nauk o zdravem smislu.

Frankl, ki kljub svojim 87-tim letom še vedno potuje in predava širom po svetu, je bil sredi oktobra gost Inštituta za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno, ki ga vodi naš znameniti akademik Anton Trstenjak. Unionska dvorana v Ljubljani je bila mnogo premajhna za publiko, ki je želela prisluhniti njegovim besedam. Poskusimo povzeti vsaj nekaj glavnih misli.

Predavatelj je zavestno začel z negativnega konca. Dejal je, da se sicer ni uresničila napoved v naslovu Spenglerjeve knjige "Propad zahoda", ki je vzneмирila svet po prvi svetovni vojni. Obratno je celo že na uvodu izrekel prepričanje, da se bo človeštvo še pred iztekom našega tisočletja čedalje bolj zanimalo za probleme bivanja kot pa za čar tehnike. Opozoril pa je na dejstvo, da je za sodobnega človeka že dalj časa značilen občutek praznote.

Kar 80 odstotkov anketiranih ameriških študentov je pred časom priznalo, da njihovo življenje nima jasnega cilja. Ta podatek kaže, kako je spodletel poskus sodobne družbe, da zapolni svoje potrebe v obliki potrošništva, to pa je v resnici ustvarilo le še nove potrebe po zadovoljevanju. Ob tem, ko je vsega dovolj, ostaja odprto vprašanje: čemu sploh? Odmanjkal je smisel. Posledice takega stanja so predvsem tri: depresija, agresija in umik v svet mamil.

Viktor Frankl se je zaustavil zlasti ob depresiji in ob njeni najusodnejši končni obliki, ob samomirih. V štirih letih, tako je povedal, je imel v Avstriji kot psihoterapevt opravka z 12 tisoč pacienti, ki jih je depresija privedla do poskusa samomora. Ko je moral po zdravljenju odločati, ali so pacienti sposobni za vrnitev v normalno okolje, je od vsakega zahteval utemeljitev, zakaj usodnega koraka ne bo ponovil. Prejel je razne odgovore, odpustil pa je le tiste, ki so mu povedali približno tole: nekaj moram še storiti. Torej ljudi, ki so v življenju

še nekaj hoteli izpeljati, ljudi, ki so v sebi odkrili smisel.

Tu pa se je začel najlepši del Franklovega ljubljanskega predavanja. Spregovoril je o dragocenosti cilja, ki ga človek začuti kot željo in kot intimno poslanstvo. In na nekaj še dragocenejšega je opozoril: na ljubezen. Človek, ki koga ljubi in ki ve ali vsaj upa, da ga nekdo čaka, je že na rešilnem bregu smisla. Pri tem je Frankl očital Freudu, da je prav na ljubezen pozabil, ko je človekove seksualne težnje omejil na sprostitve napetosti in ima njegov partner pri tem le vlogo predmeta. Ljubezen kot dragoceni del smisla je Frankl povečal tudi s tem, ko je na osnovi najmodernejših študij z raznih predelov sveta ugotovil, da sodobni mladi dajejo prednost trajnim zvezam z enim samim človekom, in to za daljše razdoblje.

Smisel pa je Frankl prikazal ne le kot ustvarjalni impulz, marveč tudi kot reševalni element v skrajnih človekovih stiskah. Postregel je kar z lastnim primerom, saj je bil med vojno zaprt v Auschwitzu, in je kasneje o tem tudi napisal knjigo, ki je zaslovela po svetu. Pred obupom, katerega skrajna posledica bi lahko bil celo samomor ob žici z električnim tokom, ga je najprej rešila logika. Vprašal se je: mi lahko kdo garantira, da taborišča NE BOM preživel? Dokler take garancije ni, moram živeti tako, kot da na vsak način BOM PREŽIVEL. Tej logiki pa se je takoj pridružil še smisel: tam zunaj me čakajo dragi ljudje. In

pa načrt: nanovo moram napisati knjigo, katere rokopis sem moral ob prihodu v Auschwitz odvreči med odpadke.

Pot do smisla vidi Frankl predvsem v samopreseganju človeka. To v preprostih besedah pomeni, da gre človek preko tega, kar je on sam. Pozabiti nase, se nečemu predati – to je najzanesljivejša pot do dejanj, ki so vredna in ki nazadnje osrečujejo. Samopreseganje se bistveno razlikuje od samouresničitve, ki ni cilj, marveč le stranski učinek. Samouresničitev je v bistvu pohabljeni smisel. To je vrnitev k samemu sebi, ko ni bil dosežen kak višji cilj.

Ob razlaganju smisla se je predavatelj spomnil tudi Goetheja in citiral njegovo misel: človek lahko spozna sama sebe predvsem z delovanjem in ne le z opazovanjem. Naredi svojo dolžnost, pa boš vedel, kdo si. Tvoja dolžnost pa je to, kar vsakokratni položaj zahteva od tebe.

Vsakokratnost situacije pa je tudi stalno se menjajoče pravilo za iskanje smisla in življenja po njem. Univerzalnega pravila za smisel ni, najti ga je treba v vsakem položaju, ta pa je vedno drugačen, kot je vedno drugačen tudi vsak posamičen človek. Po smislu nas življenje vsak dan sprašuje, naši odgovori pa so že naše odločitve.

To se nam pogosto zazdi zelo težavno. Pomaga pa nam lahko preprosta ugotovitev: potreba po smislu je že v človeku. Ta potreba pa dokazuje, da smisel obstaja. To je tako, kot je nekoč zapisal Franz Werfel: žeja je najboljši dokaz, da obstaja nekaj takega, čemur pravimo voda.

"Med odmorom" – Kaj prinaša nova številka "Rasti"?

(foto Vlastja)

Dobra volja je najbolja!

(foto Vlastja)

OCENE

Marinka Fritz Kunc:

GRAND FOUETTÉ

(samozaložba 1991)

Knjiga Grand fouetté pripoveduje o baletki Viviani, ki jo nezgoda zavstavi tik pred vrhom njene kariere in njenega življenjskega smisla. Poškoduje si zapestje in to jo prisili, da prekine svoje dejavnosti in da začne razmišljati o sebi in o svojem življenju. Prej je namreč le plesala in telovadila in ni imela veliko časa zase: med drugim tudi ni opazila, kako jo mož vara. Prepričana je, da je izgubila mladostniški čas za ljubezen: takrat je namreč mislila le na plesne vaje in nastope.

Sedaj Viviana živi v nekem obmorskem mestecu, sama s psom Lordom in se zaljubi v pesnika Dana. Ta je vraževeren, verjame v usodo in ji pove, da je nunjo srečanje gotovo usodno. Viviana skoraj verjame tem besedam. V mestecu je spoznala precej ljudi: slikarja, Jolando, cinično žensko, Klaro in Gabrielo, ki ju zanima ples, in druge.

Knjiga pripoveduje o njeni notranjosti: kot je zapisal Ciril Zlobec, je

to baletkina notranja biografija. Pisateljica to dobo imenuje "vmesni čas", s kakršnim naj bi se bolj ali manj izrazito prej ali slej srečal vsakdo izmed nas. Knjiga je za odrasle: v njej je govora tudi o erotiki, od hrepenjenja do spolnosti. To je nekakšen poligon, na katerem se glavna junakinja ves čas preizkuša v boju sama s seboj.

Viviana ni pripravljena na ta premer v karieri in se v novih okoliščinah začenja odkrivati iz čisto drugačnih zornih kotov in v docela spremenjenih odnosih z ljudmi, ki jo obkrožajo. Istoveti se s pajkom in pravi: jaz sem pajek, ki se je pripel sem, v hiško ob morju. Predem mrežo in ne morem stran. To dokazuje, da se je navezala na hišo in na vrt okrog nje. Ko mož lzak poseka figovo drevo, se zjoče. Sklene, da bo posadila novo drevo, komaj se bo vrnila z nove turneje v Rimu.

Pisateljica uporablja kratke stavke in Ciril Zlobec pravi, da sodi med tiste avtorje, za katere je mogoče reči, da so stopili v literaturo brez zgledovanja po drugih pisateljih. Morda so prav zaradi te njene originalnosti vse knjige, ki jih je napisala, postale uspešnice. Branje je tekoče, a knjiga ne sodi med lahka branja: to je resna literatura.

Elizabeta Cijak

LITERATURA

Dvižna mosta najinih utrdb se odpreta in besede hitro stečejo čezenj iz enega gradu v drugega.

(A. Nin)

Skrivam se. Besede so mi ščit, s katerim branim svojo ranljivost. Molk mi je oklep, ki me obvaruje pred udarci zunanjega sveta. Samota grad, v katerem se zaklepam. Zgodi se celo, da pride na pomoč še laž in okoli gradu se preplete gosto robidovje. Kot Trnjulčica. Na varnem. Sama.

Kolikokrat sem zamolčala čarobne besede: "Rada te imam"?

"Kako je kaj?" "Kako si preživela soboto?" "Je v šoli vse prav?" Teh besed mi ni strah. Odbijajo se na oklepu, le včasih malo zažvenketa. Govorjenje v prazno.

Včasih pa je beseda sablja. Robidovje poseka, vrata podere, ščit uniči in oklep prekljuva. Iz rane priteče kri, škrlatne kaplje se vsiplajo po bleščeči površini oklepa. Zavem se, da sem še vedno živo bitje iz mesa in krvi. Snamem oklep. Dopustim, da me rešitelj oziroma rešiteljica prime za roko in odpelje iz grada, v svet. Poglej, saj ni tako hudo! Česa te je tako strah? Saj sem jaz s tabo!

Pride do čudovitega trenutka, ko si drugi osebi blizu, še bliže. Sva dva, ali je eden sam? Dva drobca v vesolju, ki sta se spojila v eno samo utripajočo živo celico. Odkriješ se, popolnoma. Beseda drsi za besedo. Nič več laži, nič več zamolčanih stavkov. Jaz sem to. Jaz tudi. Poglej, kako sva si različna in vendar podobna! Vsaka beseda, pa še tako preprosta, je topla kot objem, sladka kot poljub. Dragocena ko biser. Koliko biserov hranim v škatlici na dnu srca.

Trenutek izgine, rana se zaceli, spet sem zaprta v gradu. Zapustila pa sem ključ, ki odpira v meni vsa vrata.

Želiš tudi ti moj ključ?

P.S. Hvala vsem, ki so trmasto ključevali v moj oklep!

Alenka Spetič, 4. A

Artur Schnitzler:
ANATOL,
gostovanje SNG iz Ljubljane

“Ona?... Ah, neizmerno me ljubi ona!”

To bi lahko bil moto Anatola, človeka stalno zaljubljenega v ljubezen, ki svoja razmerja z ženskami neguje kot umetnik in ki leta od cveta do cveta kot metulj-Pigmalion, saj si zamišlja, da more edini osmisliti ženskino življenje.

Schnitzler nam ga predstavi v sedmih prizorih, v katerih se šarmantni Dunajčan Anatol “resno” zaljubi zdaj v eno, zdaj v drugo dekle, se jih naposled naveliča in odslovi. Pri razhajanju mu je sicer težko, saj ve, da ga bodo revice vedno nosile v svojem srcu in da bodo – se razume – obupano žalovale za njim...

In vendar tudi temu artistu ljubimkanja vse ne gre tako zelo od rok: prikupna cirkuška zvezda se ga sploh ne spominja več, baletka si ga upa zapustiti iz ljubezni do drugega moškega; celo zaročenka ga hudo užali, ko mu pojasni, da ni on prvi možki, s katerim je imela razmerje. Za človeka, ki je dolga leta samovšečno hranil spominke na pretekla razmerja (prstane, lažniva pisma, kodre, ovele vrtnice), je to hud udarec in zaročenko žaljivo odslovi na predvečer poroke.

Anatola zadnjič srečamo na dan njegove poroke z drugo žensko: noč je preživel s prijateljico in vse daje slutiti, da stila svojega življenja ne bo spremenil niti v zakonu. Še vedno bo imel ob strani zvestega in ironičnega prijatelja Maxa, velemestnega voyeurja, s katerim bo lahko v aforizmih modroval o ženski uganki, nezvestobi in lažeh. Zabavna komedija, ki je žela velik uspeh tudi v našem SSG. Morda zaradi opisanega obdobja (fin de siècle) in zaradi stavka, ki sem ga postavila za junakov “idejni” moto me je “Anatol” spomnil na anekdoto, ki sem jo pred leti slišala na račun italijanskega pesnika in pisatelja D’Annunzia: potem ko sta se z veliko igralko Eleonoro Duse razšla, sta se slučajno srečala na zabavi; on ji je pred vsemi dejal: “Gospa, pojma nimate, kako ste vi mene ljubili!” Ona pa njemu: “Gospod, pojma nimate, kako sem jaz pozabila na vas!”

Neva Zaghet

Boris Pahor in kritika (1)

Uvod

Tržaški pisatelj Boris Pahor je letošnji Prešernov nagrajenec (1992). V utemeljitvi predloga, ki ga je prejela komisija za Prešernove nagrade in ki ga je formulirala književnica Ivanka Hergold, podpisali pa posamezniki in organizacije s Tržaškega, beremo poleg literarne oznake Pahorjevega dela tudi naslednje: “... gre za zraščeno osebnost Pahorjeve zgodbe s težkimi nečloveškimi socialnimi, zgodovinskimi in političnimi razmerami tukajšnjih ljudi. Hkrati pa je to zgodba njegove literature.” In še: “Res je, da so žal večkrat pritegnile pozornost javnosti in kritikov Pahorjeve polemične osti in za centralno Slovenijo so bili neobičajni tudi pristopi k docela drugačni umeščenosti njegovih literarnih junakov v drugačen družbeni sistem, a to vse je kajpada kvalitete, ne pa šibkost njegove literature. A tudi njegovo polemiko, zlasti ob politični likvidaciji Edvarda Kocbeka, je odlikovala svojevrstna pokončnost ter zvestoba načelom, ki jih je izražal s svojo literaturo.”¹⁾

Kakor izhaja tudi iz te utemeljitve, je Boris Pahor torej osebnost, v kateri najdejo socialne, zgodovinske in politične razmere dva odmeva: v pisateljevem literarnem opusu in v publicistični dejavnosti. Prepletanje teh dveh dejavnosti je zanj vseskozi značilno. Zato je tudi težko reči, katera mu je bolj kongenialna. Zdi se mi pa, da je ta pisateljeva odzivnost na probleme časa hranila njegovo literarno delo, saj skozi njegova dela razbereš v literarni preobleki čas in okolje, v katerih je pisatelj živel. Bolj neposredno pa se je na dogodke odzval v polemičnih spisih in v publicistični splošni.

Slovenija je imela do Borisa Pahorja vedno zadržan, skoraj bi rekel, omalovažujoč odnos. V tem prikazu bom skušal poiskati vzroke za tak hladen odnos in dokazati, da je bil do pisatelja krivičen.

I. Boris Pahor – neznanec v slovenskem prostoru?

Boris Pahor in njegova dela so bili v slovenskem prostoru do danes skoraj neznani. Skoraj vedno je bil obravnavan le kot obrobni pisatelj in mu v slovenski literaturi ni bilo odkazano tisto mesto, ki bi ga zaslužil.

Ob francoski izdaji Nekropole zato avtor uvodnega esejaja Evgen Bavčar ugotavlja, da je Pahorja slovensko lite-

rarno občestvo večkrat spremljalo z mlačnimi predstavami in da je prihajalo tudi do naivno smešnih razlag kakega njegovega dela, izvirajočih iz samozaverevanega slovenskega provincializma in zavrtosti. Ocene Pahorjevega dela v Franciji pa postavljajo Nekropolo v sam vrh evropske taboriščne literature. Bavčar tudi upa, da bo francoska izdaja Nekropole pripomogla k preseganju predsodkov in neutemeljenih izkrivljanj o življenju in delu Borisa Pahorja. Prav tako želi, “da bi ta in še novi prevodi popravili moralne in estetske krivice preteklosti in da bi bil pisatelju priznan status, ki mu gre, tako v književnosti kakor ob konstanti njegovega slovenstva, ki presega vsakodnevno politiko in partikularne interese.”²⁾

Tudi Ivanka Hergold, ki je v svojem pronicljivem esejju prvič pravilno ovrednotila Nekropolo, meni, da “kljub priznanjem in nagradam njegove knjige še niso doživele temeljitih literarnih in drugih raziskav v matični domovini.”³⁾ Prav tako so v raznih časopisih ob priliki podelitve Prešernove nagrade Pahorju podarjali, da je to priznanje prišlo prepozno in da je ta nagrada prispevek pri popraviljanju krivic, ki jih je doživel v zadnjih štiridesetih letih.

Posamezne kritike ob izdajah njegovih del so bile vedno zelo zadržane. Naj navedem nekaj primerov. V oceni romana Parnik trobi nji začenja Mitja Mejak skoraj omalovažujoče: “Snovno, izpovedno in stilno Pahorjev roman poznavalcu njegovega dela ne prinaša presenečenja, saj je Pahorjev snovni svet tudi v tem delu tesno priklenjen na rodno mesto v zalivu, doživetje razpeto predvsem na dve mogočni poluti: erotično in narodnostno.

Takšen je pač Pahorjev pisateljski svet in variacije ne prinašajo velikih sprememb v širino.”⁴⁾

(nadaljuje se)

1) Ivanka Hergold: Prešernova nagrada pisatelju Borisu Pahorju za življenjsko delo s področja literature (utemeljitve), Trst, 1991 rokopis.

2) Evgen Bavčar: Nekaj misli ob francoski izdaji “Nekropole”, Zaliv 1990, 1-4, str. 156-158.

3) Ivanka Hergold: Uvod v videokaseto o Borisu Pahorju, rokopis. Da Boris Pahor ni v matični domovini priznan avtor, dokazuje že dejstvo, da ga Janko Kos v svojem učbeniku Pregled slovenskega slovstva le bežno obravnava s seznamom njegovih del. V učbeniku literarne zgodovine in teorije Književnost pa Kos pri naštevanju povojne literature omenja v razpredelnici del z vojno tematiko le Mesto v zalivu.

4) Mitja Mejak: Boris Pahor – Parnik trobi nji, Književna kritika 1985, Naši razgledi, 10.4.1985.